Nr 13

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motioner angående ersättning för privatläkarvård m. m.

Motionerna

I detta betänkande behandlas

motionen 1973:1161 av herr Westberg i Ljusdal (fp), vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör ett uttalande av innebörd att den taxa på vilken återbäringen från försäkringskassan beräknas höjs, så att återbäringen till den patient som söker privatpraktiserande läkare blir jämförbar med den utbetalning försäkringskassan gör till landstinget i motsvarande fall,

motionen 1973:1180 av herr Hamrin m. fl. (fp), vari hemställs bl. a. att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att förslag framläggs om höjning av försäkringskassans ersättning för vård hos privatläkare.

Motionen 1973:1180 behandlas i detta betänkande endast såvitt avser nu redovisade, i motionen under punkt A 3 upptagna yrkande. Övriga yrkanden i motionen behandlas av socialutskottet.

Gällande bestämmelser

Den 1 januari 1970 trädde den s. k. sjukronorsreformen i kraft. Genom denna har införts ett förenklat ersättningssystem för den öppna läkarvården i samhällets regi, dvs. den som äger rum på sjukhusens läkarmottagningar, hos provinsialläkare m. m. Systemet innebär att patienter betalar enhetliga avgifter för besök hos läkare respektive för hembesök av läkare. Avgifterna tillfaller sjukvårdshuvudmannen, som också får ersättning från sjukförsäkringen för varje besök. Den erlagda avgiften innefattar gottgörelse inte bara för besöket hos läkaren utan också för röntgen- och laboratorieundersökningar m. m., vartill patienten kan bli remitterad.

Avgiften för besök hos läkare utgjorde under tiden 1 januari 1970 – 31 december 1972 sju kronor. För hembesök var avgiften under samma tid 15 kronor. Den 1 januari 1973 höjdes avgifterna till 12 respektive 20 kronor. Ersättningen från sjukförsäkringen till sjukvårdshuvudmannen utgjorde t. o. m. den 31 december 1972 31 kronor per besök. Från och med den 1 januari 1973 är ersättningen 48 kronor per besök.

I fråga om vård som meddelas av privatpraktiserande läkare gäller alltjämt samma system som före sjukronorsreformen. Enligt huvudregeln utgår från den allmänna försäkringen ersättning med tre fjärdedelar av försäkrads utgifter för sådan vård. Dock gäller i sådana fall, då utgifterna överstiger de belopp som anges i läkarvårdstaxan (1969:657), att

ersättning inte utgår med högre belopp än som motsvarar tre fjärdedelar av de i taxan angivna beloppen.

Enligt bestämmelser, som utfärdats med stöd av 2 kap. 6 § lagen om allmän försäkring, utgår ersättning inom ramen för den allmänna försäkringen också för viss annan vård eller behandling än läkarvård, tandläkarvård och sjukhusvård. Regler härom finns i kungörelsen (1962:387) angående ersättning enligt lagen om allmän försäkring för vissa utgifter för vård eller behandling i anledning av sjukdom. Enligt kungörelsen kan försäkrad erhålla ersättning för utgifter för konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling, viss annan fysikalisk terapi och foniatrisk behandling. Ersättning utgår i princip med tre fjärdedelar av utgifterna, dock högst med tre fjärdedelar av vissa i kungörelsen angivna belopp.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.

Vid antagandet av sjukronorsreformen förutsattes att även privatläkarvården skulle inordnas i ett system med enhetliga avgifter. Föredragande departementschefen framhöll i propositionen (prop. 1969:125 s. 12) att det var önskvärt att de privatpraktiserande läkarna fördes in under sjukronorsreformen. Han påpekade emellertid att tidpunkten härför var beroende av resultatet av den utredning av frågan som pågick och att det nya ersättningssystemet för läkarvård i offentlig regi kunde införas oberoende av frågan om privatläkarvården.

Riksförsäkringsverket framlade den 6 november 1969 betänkandet "Ersättning vid privatläkarvård" (socialdepartementets stencil 1969:6). I betänkandet, som fanns tillgängligt under riksdagsbehandlingen av förslaget till sjukronorsreformen, föreslogs att sjukvårdshuvudmännen skulle sluta s. k. läkarvårdsavtal med de privatpraktiserande läkarna. Avtalen skulle innehålla grunderna för ekonomisk ersättning till privatläkarna och dessa skulle förbinda sig att i fråga om ersättningsberättigad vård tillämpa en viss maximerad avgift för sina patienter.

Genomförandet av sjukronorsreformen tillgick författningstekniskt på det sättet att Kungl. Maj:t genom en ändring i 2 kap. 2 § lagen om allmän försäkring bemyndigades att fastställa grunderna för ersättning för läkarvårdsutgifter, varefter de materiella bestämmelserna intogs i den av Kungl. Maj:t utfärdade läkarvårdstaxan. Detta innebar att bemyndigandet innefattade befogenhet för Kungl. Maj:t att anpassa bestämmelserna även till framtida förändringar, exempelvis privatläkarvårdens inordnande i det nya systemet.

I motioner som väcktes i anledning av propositionen framställdes bl. a. ett yrkande med krav på att frågan om principerna för de privatpraktiserande läkarnas ställning inom sjukförsäkringen skulle underställas riksdagen, innan bestämmelser härom utfärdades av Kungl. Maj:t. I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1969: 80 uttalade andra lagutskottet att det av många skäl framstod som önskvärt att hela den öppna vården så

snart som möjligt kunde inordnas under ett system med likartade ersättningsregler. Utskottet framhöll att ett bifall till motionsyrkandet, innebärande att Kungl. Maj:t måste avge proposition till riksdagen med begäran om riksdagens yttrande, skulle innebära risker för en försening av reformens ikraftträdande. Med hänvisning härtill och till att riksdagen redan vid det aktuella ärendets behandling hade möjlighet att diskutera det framlagda förslaget rörande privatläkarvårdens inordnande i ersättningssystemet tillstyrkte utskottet – med avstyrkande av motionsyrkandet – att Kungl. Maj:t erhöll det begärda bemyndigandet att anpassa grunderna för läkarvårdsersättningen efter framtida förändringar.

Under remissbehandlingen av riksförsäkringsverkets betänkande "Ersättning vid privatläkarvård" framkom önskemål om fortsatt utredning av de i betänkandet behandlade frågorna. Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 24 april 1970 åt riksförsäkringsverket och socialstyrelsen att på grundval av betänkandet och däröver avgivna remissyttranden gemensamt verkställa utredning av hithörande frågor. Under utredningen skulle enligt direktiven särskild uppmärksamhet ägnas frågor om vård meddelad av läkare i gruppmottagningar. Utredningsarbetet pågår alltjämt.

I motioner vid *1970 års riksdag* framfördes på nytt kravet att frågan om de privatpraktiserande läkarnas ställning inom sjukförsäkringen skulle underställas riksdagen, innan bestämmelser i ämnet utfärdades. Motionsyrkandet avslogs av riksdagen på hemställan av andra lagutskottet (2LU 1970:64), som hänvisade till den ståndpunkt riksdagen intagit vid 1969 års riksdag och framhöll att det inte fanns anledning att ompröva detta ställningstagande, innan resultatet av det pågående utredningsarbetet inom riksförsäkringsverket och socialstyrelsen förelåg.

Regler om beräkning av ersättningar till försäkrade fanns tidigare i den av Kungl. Maj:t utfärdade taxan (1959:245) för beräkning av ersättning för läkarvård och tandläkarvård enligt lagen om allmän sjukförsäkring. Denna taxa ersattes sedermera av den s. k. återbäringstaxan (1967:717), som trädde i kraft vid 1968 års ingång. Denna innehöll flera nyheter. Bland annat höjdes taxebeloppen. Återbäringstaxan upphörde att gälla den 1 januari 1970, då läkarvårdstaxan (1969:657) trädde i kraft. Läkarvårdstaxan, i vilken intogs de centrala bestämmelserna om sjukronorsreformen, innebar emellertid inga väsentliga förändringar i fråga om ersättning för privatläkarvård. De taxor läkarvårdstaxan innehåller har i princip bibehållits oförändrade sedan den 1 januari 1968.

De taxor, enligt vilka ersättning utgår för utgifter för konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling m. m., är likaledes oförändrade sedan den 1 januari 1968.

1961 års sjukförsäkringsutredning behandlade i sitt slutbetänkande "Ersättning vid vissa sjukvårdande åtgärder och sjukresor" (SOU 1970:56) bl. a. frågan om ersättning för konvalescentvård och sjukvårdande behandlingar, som inte var att anse som läkarvård. I fråga om sjukvårdande behandlingar föreslog utredningen, förutom att kretsen av

ersättningsbara behandlingsformer skulle utökas, att också dessa inordnades i det förenklade ersättningssystemet för offentlig läkarvård. Detta skulle innebära att någon särskild patientavgift inte skulle tas ut för sjukvårdande behandlingar utan att sjukronorsavgiften skulle innefatta även sådana åtgärder. Utredningen menade att även sådana sjukvårdande behandlingar, som gavs utanför sjukvårdshuvudmännens organisation, borde inlemmas i ett likartat ersättningssystem. - Utredningens förslag i nu berörda delar har ännu inte lett till lagstiftning.

Vid *1972 års riksdag* väcktes motioner med i huvudsak samma yrkanden som i motionerna 1973:1161 och 1973:1180. Socialförsäkringsutskottet, som från riksförsäkringsverket hade erhållit uppgift att utredningsarbetet rörande privatläkarvården och hithörande frågor skulle komma att avslutas under år 1972, avstyrkte i sitt av riksdagens godkända betänkande (1972:14) bifall till motionerna. Utskottet underströk emellertid att frågan om privatläkarvårdens ställning inom sjukvården var synnerligen angelägen och att det inte var tillfredsställande att de många människor, som anlitade privatpraktiserande läkare, fick betydligt högre utgifter för sina läkarbesök än de som erhöll läkarvård i offentlig regi. Utskottet fann det vidare – i enlighet med vad som hade anförts i motionerna – beklagligt att utredningsarbetet inte hade resulterat i något förslag. Det borde, menade utskottet, eftersträvas att frågan om anpassningen av privatläkarvården till det nya ersättningssystemet för den offentliga läkarvården fick en snar lösning. Då resultatet av utredningsarbetet var att förvänta under år 1972 fann utskottet emellertid ej skäl föreslå riksdagen att ta något initiativ beträffande frågan om privatläkarvårdens ställning.

Vad angick frågan om återbäringen vid sjukvårdande behandlingar som ges utanför den offentliga sjukvården påpekade utskottet att sjukförsäkringsutredningen i sitt betänkande "Ersättning vid vissa sjukvårdande åtgärder och sjukresor" (SOU 1970:56) hade föreslagit dels att alla sjukvårdande behandlingar, som gavs genom de offentliga sjukvårdshuvudmännens försorg, skulle inordnas i det förenklade ersättningssystemet för offentlig läkarvård, dels att sjukvårdande behandlingar, som gavs utanför den offentliga sjukvården, borde inlemmas i ett likartat ersättningssystem. Med hänsyn till att utredningens förslag i berörda delar enligt vad utskottet hade inhämtat skulle komma att bearbetas i samband med prövningen av privatläkarvården fann utskottet inte heller i fråga om sjukvårdande behandlingar skäl föreligga till någon riksdagens åtgärd.

Utskottet

De förevarande motionerna tar upp frågan om privatläkarvårdens ställning inom sjukförsäkringen. Motioner med i huvudsak samma yrkanden prövades av socialförsäkringsutskottet förra året. Utskottet underströk därvid angelägenheten av att privatläkarvården så snart som

möjligt anpassades till det nya ersättningssystemet för den offentliga läkarvården och utskottet framhöll också, att det måste antas att sjukförsäkringsutredningens förslag rörande frågan om återbäring vid sjukvårdande behandling skulle komma att prövas i samband med det utredningsarbete angående privatläkarvården som pågick inom riksförsäkringsverket.

Utskottet har inhämtat att detta utredningsuppdrag skall vara slutfört under våren 1973. Utskottet anser att ett ställningstagande till motionärernas yrkanden bör anstå i avvaktan på resultatet av nämnda utredningsarbete, men vill framhålla betydelsen av en snabb lösning av hithörande frågor.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår

1. motionen 1973:1161,
2. motionen 1973:1180, i vad den behandlas av socialförsäkringsutskottet.

Stockholm den 20 mars 1973

På socialförsäkringsutskottets vägnar
TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Lundberg (s), Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Magnusson i Nennesholm* (c), Persson i Stockholm (s), Mundebo (fp), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Björck i Nässjö (m), Olsson i Stockholm* (vpk), Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp), herrar Signell* (s) och Lindström* (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.